

УДК 368:339.142

Войнова Є. І.

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

РЕЙТИНГ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КРАЇН
НА СВІТОВОМУ РИНКУ СТРАХУВАННЯ У 2015 РОЦІ

У статті запропоновано методика побудови рейтингу конкурентоспроможності країн на світовому страховому ринку та побудований рейтинг 2015 р. Критеріями загального рейтингу були обрані індекси конкурентоспроможності країн, щільність страховиків та страхування, бар'єри входу та виходу з ринку, місткість ринку страхування, розвиток страхування життя, розвиток страхування іншого, ніж страхування життя. Рейтинг був побудований для 202 країн за 2015 р.

Ключові слова: рейтинг конкурентоспроможності світового ринку страхування, концентрація страхового ринку, щільність страховиків, щільність страхування, розвиток страхування життя, розвиток страхування іншого, ніж страхування життя, виду страхування.

Постановка проблеми. Аналіз світового страхового ринку потребує оцінки конкурентоспроможності країн у цьому сегменті. Єдиного страхового рейтингу країн у науковій літературі та світовій практиці ще не розроблено. В кожній країні існують лише страхові рейтинги компаній за певним показником, а міжнародні транснаціональні страхові корпорації публікують топові рейтинги країн за обсягами зібраних премій. Водночас для виявлення тенденцій змін у конкурентоспроможності країн на страховому ринку, на наш погляд, необхідне існування страхового рейтингу конкурентоспроможності країн з простою методикою його побудови та розрахунку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз конкурентоспроможності у страхуванні можна розподілити на декілька складових. По-перше, це конкурентоспроможність страхових компаній, вагома частка досліджень якої знаходиться в роботах В. Базилевича, К. Воблого, О. Гаманкової, С. Гареллі, О. Журавки, О. Козьменко, Г. Кравчук, М. Мниха, О. Новікова, О. Привалової, В. Райхера, О. Сафонової, Р. Солоу, В. Шахова та інших. По-друге, це конкурентоспроможність страхового ринку, яка досліджується В. Базилевичем, В. Бурчевським, О. Гаманковою, М. Дворак, А. Ермошенко, О. Залетовим, О. Козьменко, Г. Кравчук, Л. Нечипоруком, В. Пересадою, Н. Шашкевич, А. Шірінян, Л. Шірінян та іншими. По-третє, світові рейтинги та аналітика показників страхування країн, що висвітлені в звітах таких міжнародних страхових компаніях, як SwissRe, EY, McKinsey&Company, Insurance information institute, MunichRe, Capgemini, EMFA.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість публікацій, існує загальний індекс конкурентоспроможності держави, який відсутній саме для страхової галузі.

Метою статті є розробка методики оцінювання конкурентоспроможності країн на світовому страховому ринку та на її базі побудова рейтингу 2015 р.

Виклад основного матеріалу дослідження. У науковій літературі та світовій практиці індекс конкурентоспроможності країн розробляється Всесвітнім економічним форумом в межах щорічного звіту глобальної конкурентоспроможності [1] для 144 країн, IMD Світовим центром конкурентоспроможності [2] для 61 країни. Індекс конкурентоспроможності відповідно до ВЕФ є доволі складними і враховує 12 категорій і 113 підкатегорій показників економічного розвитку країни, серед яких: 21 підкатегорія оцінення інститутів, 9 інф-

раструктурних показників, 5 макроекономічних оцінок навколишнього середовища, 10 показників середньої освіти та оздоровчої галузі, 8 показників вищої освіти та тренувань, 16 показників ефективності ринку товарів, 10 – ринку робочої сили, 8 – фінансового ринку, 7 – рівня технологічного розвитку, 4 – розмірів ринку, 9 – бізнесового середовища, 7 – інновацій. Така складність пояснюється наявним визначенням конкурентоспроможності як набору інститутів, політики та чинників, що визначають рівень продуктивності в країні.

Прикладне поняття конкурентоспроможності в певній галузі має спрощений характер. Так, конкурентоспроможність країни на світовому ринку страхування можна визначити як здатність національних страхових компаній забезпечувати потреби у страхуванні як вітчизняних, так і іноземних споживачів.

Існує декілька підходів для оцінення конкурентоспроможності страхової галузі. Один з них був запропонований такими вченими, як А. Шірінян та Л. Шірінян [3]. Вони визначили такі критерії оцінення національної конкурентоспроможності страхових компаній: межі ринку страхових послуг (країни які покриваються національними страховими компаніями та населені пункти національного ринку), щільність страховиків на ринку (співвідношення кількості страхових компаній на кількість населення); відкритість ринку страхових послуг (відношення імпорту страхових послуг до загального обсягу національного страхового ринку: якщо значення є меншим 10% ринок вважається ізольованим, в діапазоні від 10 до 20% – для ринку характерний низький рівень впливу іноземних страхових компаній, від 20 до 40% – ринок вважається відкритим, понад 40% – високий рівень впливу іноземних страхових компаній із загрозою національної економічної безпеки); емність страхового продукту і важливості послуг страхового ринку (відношення обсягу страхового ринку до ВВП); монопольне становище страховиків на ринку (ринок вважається монополізованим, якщо частина валових надходжень страхових премій одного страховика понад 35% страхового ринку або трьох страховиків – понад 50% або чотирьох страховиків – понад 70%); індексу конкурентоспроможності Герфіндаля-Хіршмана страхової галузі (сума квадрантів часток всіх страхових компаній на ринку, яка дорівнює від 0 (чиста конкуренція) до 10 000 (абсолютна монополія) з оптимальним значенням рівним відношенню 10 000 до кількості страхових компаній; якщо він менше 1 000, то конкуренція є високою, від

1 000 до 2 000 – слабкою, від 2 000 до 4 000 – нерозвиненою з помірною монополізацією, понад 4 000 – відсутня); бар'єри входу та виходу на страховий ринок (оцінюються за часом необхідним на повну компенсацію витрат: якщо менше року – страхова послуга має високий попит і страховий ринок не має бар'єрів; 3 р. – нормальний бар'єр, 5 р. – високий бар'єр, понад 5 р. – надвисокий бар'єр); межі капіталізації страховиків (рівень капіталізації страхової компанії у 25% ВВП країни є критичним для фінансової залежності країни від страхової компанії). Недоліком такого підходу є те, що означені критерії не в повній мірі можна порівняти з наявними міжнародними статистичними базами даних страхових показників країн.

Ще один підхід розробляється Національною Асоціацією страхових комісіонерів США (далі – NAIC) [4], яка публікує показники конкурентоспроможності страхової галузі по кожному штату в межах страхових груп компаній. Їх підхід ураховує 13 показників, серед яких: ринкова концентрація або частка ринку (відношення частки суми страхових премій по підписаним контрактам чотирьох найбільших страхових груп до всіх сум страхових премій по підписаним контрактам всіх страхових груп), індекс конкурентоспроможності Герфіндала-Хіршмана страхової галузі, бар'єри входу та виходу з ринку (участь в ринку): якщо кількість, що увійшла на ринок страхових компаній, менша за кількість компаній, що покинули ринок, це свідчить про стагнацію на страховому ринку, у протилежному випадку про його зростання; кількість страховиків на ринку; кількість компаній, що увійшли та вийшли зі страхового ринку за останні 5 р.; ринкове зростання за рахунок збільшення страхових премій за останні 3 та 10 р.; доступність ринку аналізується через ринкову частку ризику утримання та ринкову частку надлишкових ліній (частка страхових премій за підписаними договорами страховими компаніями по утриманню ризиків (надлишкових ліній) в загальній сумі страхових премій) та прибутковості аналізується через коефіцієнт прибутковості власного капіталу (відношення загального прибутку за вирахуванням податків до вкладеного та надлишкового капіталу за національними бухгалтерськими стандартами).

Для досягнення нашої мети необхідно адаптувати наявні порівняльні критерії визначення світової конкурентоспроможності страхової галузі держав до наданої світової статистики страхування.

Світові показники страхування країн можна знайти на таких ресурсах: ОЕСР [5] для 56 країн по 26 страховим показникам, Інститут страхової інформації [6] для 90 країн по 5 страховим показникам, Світовий Банк [7] для 203 країн по 3 страховим показникам, SwissRe [8] для 88 країн по 11 страховим показникам, МВФ [9] для 208 країн та державних угруповань по 5 страховим показникам.

Логіка побудови світового рейтингу конкурентоспроможності країн на світовому страховому ринку полягає у тому, щоб обрати певні критерії (показники) – починаючи зі статистичних джерел з найбільшим покриттям країн відповідно до наукових підходів А. Ширіяна та NAIC, по кожному з них скласти рейтинг (1-ше місце – для країни з найкращим показником з точки зору найбільшої ефективності, останнє – для країни з відсутніми даними), просумувати рейтингові показники всіх критеріїв і найменшому значенню присвоїти рейтингову позицію № 1 у світовому рейтингу

конкурентоспроможності країни на світовому страховому ринку, і надалі побудувати загальний рейтинг.

Складовими елементами рейтингу обрано такі:

- рейтингова позиція країни відповідно до світового рейтингу конкурентоспроможності (додаються рейтингові позиції країн, які відсутні в якомусь з рейтингів додається константа, яка дорівнює рейтинговій позиції наступній за останньою відомою країною) [1; 2];

- надається спільний рейтинговий номер, починаючи з найменшого значення суми) (ЗК);

- щільність страховиків на ринку (відношення кількості страхових компаній до кількості дорослого населення в 2014 р. [9];

- має пряму залежність з конкурентоспроможністю, тому найвища рейтингова позиція зі значенням «1» буде надаватися країні з найбільшою щільністю страховиків на ринку) (ЩС1);

- бар'єри входу та виходу зі страхового ринку (щорічна сума різниць між кількістю страхових компаній за останні п'ять років [9]: чим більше страхових компаній входило на ринок і виходило з нього, тим слабші ринкові бар'єри що позитивно впливає на конкурентоспроможність, – найвища рейтингова позиція № 1 буде надана країні з найбільшим коливанням кількості компаній) (БВ);

- місткість страхового продукту (частка активів страхових компаній до ВВП [7]: пряма залежність між часткою та конкурентоспроможністю) (С);

- розвиток страхового ринку у сегментах страхування життя (РЖ) та іншого страхування (РІ) (різниця між часткою страхових премій у сегменті страхування життя (іншого страхування) у ВВП [7] у 2013 р., порівняно з 2003 р.: у рейтингу на 1-му місці буде країна з максимальною позитивною різницею);

- ринкова концентрація (частка валових премій по підписаним страховим договорам чотирьох найбільших страхових компаній країни до загальної суми страхових премій підписаних контрактів у 2013 р. [6]: на 1-му місці країна з найбільшим значенням коефіцієнту) (К);

- щільність страхування (частка премій на одиницю вкладеного капіталу в 2014 р. [8]: чим більше частка, тим вище конкурентоспроможність країни на страховому ринку) (ЩС2).

Відповідно до обраних критеріїв, рейтингові позиції були розраховані для 202 країн та окремих територій: сумарний рейтинг країн (далі – СР) та рейтинг конкурентоспроможності країни у світовому страховому ринку (далі – Р) (див. табл. 1–7).

У першій десятці країн з найвищими рейтинговими показниками конкурентоспроможності країни на світовому страховому ринку опинилися Данія, Гонконг, Фінляндія, Маврикій, Швеція, Нова Зеландія, Словенія, Франція, Сінгапур, Нідерланди (див. табл. 1).

У лідерах опинився Маврикій за рахунок інтенсивного розвитку показників страхування життя та іншого страхування за останні п'ять років, а також значення ринкової концентрації. Безперечними лідерами зі щільності страхування є Данія, Гонконг, Нідерланди та Фінляндія, розвитку страхування життя – Данія, Гонконг, Маврикій, Швеція, емності страхового продукту – Франція, Данія, Сінгапур, Фінляндія. Найменші бар'єри входу та виходу з ринку страхування характерні для Франції, Нідерландів, Швеції та Нової Зеландії, хоча це було зумовлено значним зменшенням кількості страхових компаній за рахунок зливань і поглинань.

Серед країн наступної десятки у рейтингу світовими лідерами з ємності страхового ринку та розвитку іншому, ніж страхування життя, виду страхування є Південна Корея, з розвитку страхування життя – Португалія, Японія, Таїланд, ринковій концентрації – Уругвай та з щільності страхування – Швейцарія, Люксембург і Норвегія.

У наступній двадцятці країн рейтингу (див. табл. 2) також є світові лідери: з найнижчими бар'єрами входу та виходу з ринку страхування – Ірландія, з ємності ринку страхування – Бельгія і Австрія, ринковій концентрації – світовий лідер Коста-Ріка та Іран, розвитку страхування

іншого, ніж страхування життя, виду страхування – Еквадор, Іран.

Починаючи з цієї групи і надалі у багатьох країнах простежуються відсутність даних тих чи інших критеріїв, надаючи їм тим самим найнижчі однакові рейтингові позиції.

У третій двадцятці країн (див. табл. 3) виділяються Багамські о-ви, які є світовими лідерами зі щільності страховиків та входять в першу десятку країн по рівню бар'єрів входу та виходу зі страхового ринку, Німеччина з високою місткістю страхового ринку, проте низькими іншими показниками конкурентоспроможності, Китай та Туреччина як лідери розвитку ринку іншого,

Таблиця 1

Рейтинг конкурентоспроможності країн на світовому страховому ринку для перших 20 країн

Кількість країн з відомими даними	140	122	38	36	89	96	86	88	177	P
	ЗК	ЩС1	БВ	Є	РЖ	РІ	К	ЩС2	СР	
Данія	9	32	11	2	5	14	45	3	121	1
Гонконг	4	28	22	37	1	46	26	5	169	2
Фінляндія	14	46	28	8	12	16	73	6	203	3
Маврикій	52	30	32	37	4	13	5	38	211	4
Швеція	8	21	5	37	9	56	65	11	212	5
Нова Зеландія	19	26	7	37	37	9	67	23	225	6
Словенія	53	40	32	37	15	21	12	29	239	7
Франція	28	35	1	1	66	54	57	13	255	8
Сінгапур	2	19	15	6	87	91	31	15	266	9
Нідерланди	10	31	3	37	89	29	66	4	269	10
Люксембург	11	8	28	37	6	94	87	2	273	11
Швейцарія	3	22	17	37	88	72	36	1	276	12
Норвегія	7	27	24	37	58	93	23	8	277	13
Португалія	36	42	29	37	2	87	25	27	285	14
Таїланд	31	96	30	37	7	11	40	51	303	15
Південна Корея	26	99	35	5	84	2	35	19	305	16
Уругвай	76	64	36	25	24	36	2	49	312	17
Польща	35	94	30	16	16	48	33	43	315	18
Японія	18	109	35	37	3	41	59	14	316	19
Болгарія	54	45	32	28	34	23	42	62	320	20

Джерело: побудовано автором на основі [1; 2; 6–9]

Таблиця 2

Рейтинг конкурентоспроможності країн на світовому страховому ринку для 21–40 позицій рейтингу

Кількість країн з відомими даними	140	122	38	36	89	96	86	88	177	P
	ЗК	ЩС1	БВ	Є	РЖ	РІ	К	ЩС2	СР	
Чилі	33	67	31	12	60	22	64	39	328	21
Коста-Ріка	60	81	28	22	42	38	1	58	330	22
Греція	71	57	24	19	59	18	46	42	336	23
Кіпр	67	20	35	37	75	24	49	30	337	24
ОАЕ	15	123	39	37	23	50	19	32	338	25
Хорватія	75	55	33	15	33	57	27	48	343	26
Бельгія	22	38	21	3	90	97	55	18	344	27
Австрія	24	56	31	7	79	52	74	22	345	28
Литва	32	71	34	37	36	39	10	89	348	29
Ірландія	21	13	4	37	90	97	76	12	350	30
Чехія	29	60	35	14	54	71	52	37	352	31
Ізраїль	23	73	38	37	32	95	32	26	356	32
Мальта	55	11	22	37	31	86	86	33	361	33
Угорщина	56	62	25	18	22	90	48	47	368	34
Словаччина	59	76	36	17	28	92	22	41	371	35
Мексика	46	104	30	24	21	34	54	59	372	36
Еквадор	78	123	39	37	27	3	11	67	385	37
Іран	77	116	30	37	47	6	3	70	386	38
Казахстан	37	86	32	33	35	51	44	72	390	39
Австралія	20	53	20	37	85	79	81	16	391	40

Джерело: побудовано автором на основі [1, 2, 6–9]

Таблиця 3

Рейтинг конкурентоспроможності країн на світовому страховому ринку для 41–60 позиції рейтингу

Кількість країн з відомими даними	140	122	38	36	89	96	86	88	177	Р
	ЗК	ЩС1	БВ	Є	РЖ	РІ	К	ЩС2	СР	
Індія	47	123	39	37	17	47	6	76	392	41
Перу	65	110	35	26	44	30	17	65	392	41
Румунія	48	90	30	37	67	26	37	64	399	42
Малайзія	17	87	35	11	77	74	61	40	402	43
Колумбія	57	102	36	23	18	49	60	60	405	44
Оман	66	52	31	37	68	67	30	55	406	45
Філіппіни	42	123	39	21	13	44	50	75	407	46
Німеччина	5	123	14	4	90	73	78	21	408	47
Багамські о-ви,	141	1	8	37	90	97	16	25	415	48
Італія	39	123	39	37	11	80	68	20	417	49
Китай	25	120	12	37	76	5	87	57	419	50
Сальвадор	95	72	39	10	29	65	20	89	419	50
Південна Африка	51	79	18	37	83	32	87	34	421	51
Іспанія	34	123	10	37	25	77	87	28	421	51
Естонія	30	34	37	20	65	62	87	89	424	52
Марокко	74	123	39	37	26	20	38	68	425	53
Тайвань	12	123	39	37	90	97	18	9	425	53
Туреччина	44	105	30	37	64	8	80	63	431	54
Бразилія	70	113	31	37	10	42	85	44	432	55
Панама	58	123	39	37	74	10	41	50	432	55
Саудівська Аравія	41	95	28	34	62	31	87	54	432	55
Гватемала	80	84	26	32	61	63	14	77	437	56
Катар	13	123	39	37	90	97	8	31	438	57
Туніс	92	123	33	37	39	19	24	71	438	57
Ісландія	27	16	38	37	70	75	87	89	439	58
Росія	43	80	2	37	86	83	47	61	439	58
Ямайка	86	123	39	37	8	85	7	56	441	59
Аргентина	104	63	27	37	73	12	82	46	444	60

Джерело: побудовано автором на основі [1; 2; 6–9]

Таблиця 4

Рейтинг конкурентоспроможності країн на світовому страховому ринку для 61–80 позиції рейтингу

Кількість країн з відомими даними	140	122	38	36	89	96	86	88	177	Р
	ЗК	ЩС1	БВ	Є	РЖ	РІ	К	ЩС2	СР	
Домініканська Республіка	98	69	26	35	49	81	21	73	452	61
США	1	123	39	37	82	88	79	10	459	62
Україна	79	43	6	37	38	96	84	79	462	63
Алжир	87	111	32	37	63	40	15	80	465	64
Молдова	84	66	30	37	55	17	87	89	465	64
Макао	141	17	39	37	81	43	87	24	469	65
Кенія	99	93	35	37	20	33	70	82	469	65
Канада	6	123	39	37	90	89	69	17	470	66
Тринідад і Тобаго	89	25	37	37	90	97	62	35	472	67
Венесуела	132	89	35	37	90	1	56	36	476	68
Непал	101	123	13	27	14	27	87	89	481	69
Парагвай	118	54	37	37	46	15	87	89	483	70
Бахрейн	49	123	39	13	45	70	58	89	486	71
Македонія	64	49	37	37	43	84	87	89	490	72
В'єтнам	62	123	39	37	90	28	28	83	490	72
Великобританія	16	123	39	37	90	97	83	7	492	73
Азербайджан	50	75	39	37	51	69	87	89	497	74
Сербія	94	70	34	37	90	97	13	66	501	75
Албанія	93	68	36	37	52	45	87	89	507	76
Латвія	40	61	31	30	90	82	87	89	510	77
Єгипет	116	123	39	37	48	59	9	84	515	78
Гондурас	88	88	39	29	30	68	87	89	518	79
Кувейт	45	123	39	37	90	97	39	53	523	80

Джерело: побудовано автором на основі [1; 2; 6–9]

Таблиця 5

Рейтинг конкурентоспроможності країн на світовому страховому ринку для 81–103 позиції рейтингу

Кількість країн з відомими даними	140	122	38	36	89	96	86	88	177	Р
	ЗК	ЩС1	БВ	Є	РЖ	РІ	К	ЩС2	СР	
Йорданія	61	123	39	37	69	76	51	69	525	81
Сент-Вінсент і Гренадіни	141	6	38	37	90	97	34	89	532	82
Чорногорія	72	29	37	37	90	97	87	89	538	83
Ботсвана	73	36	33	37	90	97	87	89	542	84
Того	141	123	39	37	19	7	87	89	542	84
Бруней	141	18	38	37	80	53	87	89	543	85
Намібія	85	123	39	37	90	97	29	45	545	86
Сейшельські о-ви	97	12	37	37	90	97	87	89	546	87
Індонезія	38	112	30	37	90	97	77	74	555	88
Кабо-Верде	112	65	39	31	56	78	87	89	557	89
Свазіленд	128	41	36	37	90	97	43	89	561	90
Шрі-Ланка	69	123	39	37	72	60	87	81	568	91
Нікарагуа	108	103	39	37	50	58	87	89	571	92
Ангола	141	97	29	37	90	97	4	78	573	93
Гайана	121	23	31	37	90	97	87	89	575	94
Білорусь	141	123	38	37	57	4	87	89	576	95
Грузія	68	74	35	37	90	97	87	89	577	96
Домініка	141	4	34	37	90	97	87	89	579	97
Уганда	115	123	39	37	53	37	87	89	580	98
Вануату	141	9	30	37	90	97	87	89	580	98
Антигуа та Барбуда	141	3	37	37	90	97	87	89	581	99
Сент-Кітс і Невіс	141	2	38	37	90	97	87	89	581	99
Аруба	141	7	34	37	90	97	87	89	582	100
Гренада	141	5	38	37	90	97	87	89	584	101
Монголія	100	48	36	37	90	97	87	89	584	101
Руанда	63	91	33	37	90	97	87	89	587	102
Сент-Люсія	141	10	37	37	90	97	87	89	588	103
Суринам	141	24	39	37	90	97	71	89	588	103

Джерело: побудовано автором на основі [1; 2; 6–9]

Таблиця 6

Рейтинг конкурентоспроможності країн на світовому страховому ринку для 104–128 позиції рейтингу

Кількість країн з відомими даними	140	122	38	36	89	96	86	88	177	Р
	ЗК	ЩС1	БВ	Є	РЖ	РІ	К	ЩС2	СР	
Сенегал	110	123	39	37	41	66	87	89	592	104
Киргизія	103	123	39	37	90	25	87	89	593	105
Зімбабве	125	59	9	37	90	97	87	89	593	105
Самоа	141	14	39	37	90	97	87	89	594	106
Пакистан	126	118	34	37	71	61	63	85	595	107
Сан-Марино	141	15	39	37	90	97	87	89	595	107
Замбія	96	77	24	37	90	97	87	89	597	108
Вірменія	82	85	32	36	90	97	87	89	598	109
Боснія і Герцеговина	111	51	37	37	90	97	87	89	599	110
Болівія	117	92	37	37	78	64	87	89	601	111
Лесото	113	58	34	37	90	97	87	89	605	112
Ліван	102	123	37	37	90	97	72	52	610	113
Буркіна-Фасо	141	123	39	37	40	55	87	89	611	114
Ліберія	129	50	32	37	90	97	87	89	611	114
Сан-Томе і Принсіпі	141	33	39	37	90	97	87	89	613	115
Фіджі	141	37	36	37	90	97	87	89	614	116
Бангладеш	107	115	29	37	90	97	53	87	615	117
Мальдіви	141	39	36	37	90	97	87	89	616	118
Косово	141	44	37	37	90	97	87	89	622	119
Бутан	106	78	39	37	90	97	87	89	623	120
Соломонові о-ви	141	47	39	37	90	97	87	89	627	121
Камбоджа	90	107	35	37	90	97	87	89	632	122
Таджикистан	81	123	33	37	90	97	87	89	637	123
Узбекистан	141	123	39	37	90	35	87	89	641	124
Нігерія	124	117	16	37	90	97	75	86	642	125
Лаос	83	123	39	37	90	97	87	89	645	126
Берег Слонової Кістки	91	123	39	37	90	97	87	89	653	127
Ірак	141	98	19	37	90	97	87	89	658	128

Джерело: побудовано автором на основі [1; 2; 6–9]

Таблиця 7

Рейтинг конкурентоспроможності країн на світовому страховому ринку для 129-150 позиції рейтингу

Кількість країн з відомими даними	140	122	38	36	89	96	86	88	177	P
	ЗК	ЩС1	БВ	Є	РЖ	РІ	К	ЩС2	СР	
Джибуті	141	82	39	37	90	97	87	89	662	129
Східний Тимор	141	83	38	37	90	97	87	89	662	129
Ефіопія	109	123	34	37	90	97	87	89	666	130
Габон	105	123	39	37	90	97	87	89	667	131
Малаві	135	100	38	37	90	97	87	89	673	132
Гвінея	140	101	33	37	90	97	87	89	674	133
Мозамбік	133	108	34	37	90	97	87	89	675	134
Камерун	114	123	39	37	90	97	87	89	676	135
Бурунді	136	106	38	37	90	97	87	89	680	136
Гана	119	123	39	37	90	97	87	89	681	137
Танзанія	120	123	39	37	90	97	87	89	682	138
Бенін	122	123	39	37	90	97	87	89	684	139
Гамбія	123	123	39	37	90	97	87	89	685	140
Ємен	141	123	23	37	90	97	87	89	687	141
Малі	127	123	39	37	90	97	87	89	689	142
Мадагаскар	130	123	39	37	90	97	87	89	692	143
М'янма	131	122	39	37	90	97	87	89	692	143
Судан	141	114	37	37	90	97	87	89	692	143
Гаїті	134	123	39	37	90	97	87	89	696	144
Афганістан	141	119	37	37	90	97	87	89	697	145
Лівія	141	123	34	37	90	97	87	89	698	146
Папуа – Нова Гвінея	141	123	34	37	90	97	87	89	698	146
Беліз	141	123	35	37	90	97	87	89	699	147
Сьєрра-Леоне	137	123	39	37	90	97	87	89	699	147
Мавританія	138	123	39	37	90	97	87	89	700	148
Чад	139	123	39	37	90	97	87	89	701	149
Домініканська Республіка Конго	141	121	39	37	90	97	87	89	701	149
Ангілья	141	123	38	37	90	97	87	89	702	150
Ліхтенштейн	141	123	39	37	90	97	87	88	702	150

Джерело: побудовано автором на основі [1; 2; 6–9]

ніж страхування життя, виду страхування, Індія, Ямайка та Катар, які знаходяться на 6-му, 7-му та 8-му місцях рейтингу ринкової концентрації.

Нетиповим для США, Канади та Великобританії (див. табл. 4) є відсутність статистичних даних більшості показників, саме через це вони опинились нижче 60-го місця в рейтингу конкурентоспроможності країн на світовому страховому ринку.

Разом із ними до цієї двадцятки входять також Україна з дуже високими рейтинговими позиціями щодо бар'єрів входу й виходу зі страхового ринку, Єгипет із питаннями ринкової концентрації та Венесуела як світовий лідер щодо розвитку інших, ніж страхування життя, видів страхування.

У наступній групі країн (див. табл. 5) знаходиться багато країн з найвищим рейтингом щільності страховиків (Сент-Вінсент і Гренадіни, Домініка, Вануату, Антигуа та Барбуда, Сент-Кітс і Невіс, Аруба, Гренада. На 4-х місцях у рейтингах

розвитку іншого страхування, ніж життя, та ринкової концентрації знаходяться відповідно Білорусь та Ангола.

У більшості країн (див. табл. 6–7) відомі показники щодо певних рейтингових критеріїв. Але є країни, в яких немає жодних показників.

Висновки. Аналіз наявної наукової літератури та статистичних баз даних зі страхування дав змогу побудувати рейтинг конкурентоспроможності країн на світовому страховому ринку. Його очолюють розвинені країни ЄС, країни «дракони» та «тигри».

Характерним є те, що в першу десятку лідерів з ринкової концентрації на страховому ринку та щільності страховиків входять країни, що розвиваються. Майже для всіх розвинених країн так само, як і для Росії з Україною, характерне зменшення кількості страхових компаній за останні 5 р. Незначний ріст простежувався в Китаї, а в інших країнах кількість страхових компаній не змінювалась або коливалась незначно.

Список літератури:

- Schwab K. The Global Competitiveness Report 2015–2016 / K. Schwab. – WEF, 2016. – 403 p. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://weforum.org/docs/gcr/2015-2016/Global_Competitiveness_Report_2015-2016.pdf
- The 2015 IMD World Competitiveness Scoreboard [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://imd.org/uupload/imd.website/wcc/scoreboard.pdf>
- Шірінян Л. Конкурентоспроможність страхового ринку України в сучасних умовах / Л. Шірінян, А. Шірінян // Економіка України. – 2011. – № 7. – С. 37–48. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/16578/1/13.pdf>
- Competition database report [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://naic.org/documents/prod_serv_statistical_clr_ops.pdf
- OECD insurance statistics [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://stats.oecd.org/Index.aspx?DatasetCode=INSIND>
- International Insurance Fact [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://iii.org/publications/international-insurance-fact-book-2016/country-profiles/algeria>

7. Global Financial Development Database // The World Bank. – 2016. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=global-financial-development>
8. World insurance in 2014: back to life // SwissRe. – 2015. – 48 p. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://media.swissre.com/documents/sigma4_2015_en.pdf
9. Financial Access Survey [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://data.imf.org/?sk=E5DCAB7E-A5CA-4892-A6EA-598B5463A34C>

Войнова Е. И.

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова

РЕЙТИНГ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ СТРАН НА МИРОВОМ РЫНКЕ СТРАХОВАНИЯ В 2015 ГОДУ

Резюме

В статье предложена методика построения рейтинга конкурентоспособности стран на мировом страховом рынке и построен рейтинг 2015 г. Критериями общего рейтинга были выбраны индексы конкурентоспособности стран, плотность страховщиков и страхования, барьеры входа и выхода с рынка, емкость рынка страхования, развитие страхования жизни, развитие страхования иного, чем страхование жизни, рыночная концентрация. Рейтинг был построен для 202 стран за 2015 г.

Ключевые слова: рейтинг конкурентоспособности мирового рынка страхования, концентрация страхового рынка, плотность страховщиков, плотность страхования, развитие страхования жизни, развитие страхования иного, чем страхование жизни.

Voynova E. I.

I. I. Mechnikov Odessa National University

RANGE OF COUNTRIES' COMPETITIVENESS IN THE WORLD INSURANCE MARKET IN 2015

Summary

A method of construction of competitiveness range of countries in the global insurance market and the range was made in the article. The criteria for construction of this range were selected the next: overall ranking of the competitiveness index, insurers and insurance density, barriers of entry and exit from the market, insurance market capacity, development of life insurance, development of insurance other than life insurance, market concentration. The rating was built for 202 countries in 2015.

Key words: competitiveness ranking of the world insurance market, insurance market concentration, insurers density, insurance density, the development of life insurance, development of insurance other than life insurance.

УДК 656.072

Гранченко Е. Е.

Грінько І. М.

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут»

ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ МІЖНАРОДНИХ АВІАПЕРЕВЕЗЕНЬ У ТРАНСПОРТНІЙ ІНФРАСТРУКТУРІ УКРАЇНИ

Стаття присвячена актуальним питанням визначення пріоритетів в розвитку міжнародних авіаперевезень в Україні як складової одиниці транспортної інфраструктури. Проаналізовано статистичні дані авіаційних перевезень останніх років, визначено основні географічні напрями, які відіграють ключову роль у формуванні міжнародних авіаперевезень. Запропоновано шляхи розвитку галузі та визначено їх перспективність в сучасних реаліях української економіки.

Ключові слова: авіаперевезення, транспорт, інфраструктура, пасажирооборот, аеропорт, галузь, конкурентоспроможність, кореляція, факторний аналіз.

Постановка проблеми. Місце країни в сучасній світогосподарській системі багато в чому залежить від її здатності й можливості створювати необхідні умови для постійного нарощування національного експортного потенціалу, забезпеченості країни внутрішніми ресурсами. У цьому випадку постає проблематика розвитку транспортної інфраструктури України, як складової загальносвітової логістичної системи, в якій міжнародні авіаперевезення є однією із найважливіших складових.

З огляду на це питання, особливе місце займає обрання найбільш ефективних шляхів, за допомогою яких у майбутньому буде впроваджуватися стратегія розвитку галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості міжнародних перевезень України в розвитку транспортної інфраструктури досліджували багато вітчизняних і зарубіжних економістів та фахівців. Вагомий внесок у розвиток даної наукової проблематики зробили В. Брагінський,